

Публікації про В.Забілу (др. пол. XIX – поч. XX ст.)

П.Куліш

Віктор Забіла (некролог)

У листопаді 1869 року помер на Україні у городі Борзні, сивим дідусем, писатель давнищої школи Віктор Забіла. Він був багатого батька син, служив колись у гусарах чи кирасирах, любив жити по-панській, щоб гостювали в його пани раз по раз, як то на Україні не за давніх ще часів. Через се звівся неборак до тла і останок віку дожив у сестри-жалібниці на ласкавому хлібі. Добрий був чоловік з нього і до простих людей. Своім кріпакам повибудовував хати порядні. Шевченко і П.Куліш любили в нього гостювати, бо мав великий дар до сміхотворства; вважали вони його за такого коміка в оповіданнях словесних, яким був його товариш по школі, Гоголь, у творах писаних. Коли б доля поставила його замолоду між такі люде, як Гоголь, а не між офіцерства, то вийшов би з нього артист великий. У Галичині деякі співи його, як-от: "Не щербечи, соловейко", "Гуде вітер вельми в полі", – сталися народними. Мав Віктор Забіла від природи правдивий дар поезії, та нікому було його підпирати і направляти. Через се в його піснях мало чистої, немішаної поезії і доброго народного смаку, і проте заслугує й він дяки в потомства, бо ще тоді почав свої співи складувати, як Шевченка не було в словесності. За життя покійника Забіли критика українська була до нього надто жорстока. Гнівались на нього за 1847 рік. Не вмів оцінувати тих мук, яких тоді дізнали передовики українські, та ще лестивсь до вельможних панів, що того не заслуговали. Мертвому весь недорозум прощено; плакали по ньому ті самі очі, що з погордою на його хиби дивились. Здався він мертвий чистим первоцвітом українським, що мовби на нього і одна крапелька української грязі не впала... Чистими слізьми брати по братові заплакали.

Куліш П.О. Твори: В 2 т. – К.: Дніпро, 1989. – Т. 2. – С. 550–551.
Вперше надруковано в журналі: Правда. – Львів, 1869. – №48. – С. 396.

Із збірки "Хуторна поезія"

Вельми щасливий і восторжений, яким ще не бував ніколи, виїхав Тарас із Києва в Черніговщину, щоб позбирати докупи свої, як він звав, шпаргали. Бо, тулячись по Україні козаком-артистом, покинув не одному панськiм дому свої рукописі.

Чи так мені здавалось у моєму власному сяєві щастя, чи й справді так речі стояли, наші пани – беручи їх огулом – були тоді якось більше схожі на людей, ніж опісля, як розпочалась українська мартирологія. Поетові жилось між ними незгірш, дарма що вони рідко подекуди розуміли, що воно таке за проява! Оце ж, кочуючи тепер, уже зимою, від куреня до куреня і від будинку до будинку, Шевченко спинивсь на весіллі в тієї самої українки, що пожертвувала своє віно на коханне духу його між духами вольними, не запечатаними сіма печатями, як ми на Україні.

Скоротали ж тогді ми з Тарасом не один веселий день і вечір на любих розмовах і співах. Та найбільш мені пам'ятна вечорина в одного нежонатого пана, поблизу хутора "молодої княгині".

Був він також собі поет з природи. Ще до появу Шевченка в літературі писав сей хуторний проява українські пісні, взором звичайних жіночих, та й козачих, і в інші з них улив стілько душі, що співались вони або читались у рукописі геть широко по Україні між панами, а деякі чував я й між простацтвом. Так само, як у Харківщині проявилась рідна поезія за приводом Гулака-Артемовського, а в Полтавщині за приводом Котляревського, так і в Черніговщині, не знать і звідкіля, повінуло тогді по тихих хуторах поетичним надихом, і козакуватий сусід нашої "молодої княгині" був самостайним органом нового почуття нації.

Беручи сю людину в цілості, мушу сказати, що був се чолов'яга з великим природним даром; та, на біду собі, з Ніжинської гоголівської гімназії шурхнув у військове товариство, в кирасири, здається, а добре там загартувавшись, чи то, мовляв, той "привикнувши до служби", устряв, доматорствуючи на господарстві, між таких приятелів, про котрих сам говорив почасти: "великий нѣдурень випити!"

Випити й сам він був нѣдурень, та зсовувався з глузду в картах: бо програвав тисячу за тисячею і з багатого пана зробивсь убогим панком. Нещасливе закоханне з сестрою нашої "молодої княгині", котру не схотіли оддати за п'яного картовника, ще частіш почало штовхати горопаху в Сціллу – п'янство, то в Харібду – картовництво.